

HOCAZÂDE MUHAMMED RÂSİM HİKMET'İN
HÂB-NÂME'SİNDE
KİYÂFET İLMİ
BÖLÜMÜ

(İnceleme-Metin-Sözlük-Dizin)

HAZIRLAYAN: **FUAT BİNER**

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2025, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™
Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve
araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı
izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve
mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 426

Edebiyat: 227

ISBN 978-625-6063-93-8

Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2025

Hazırlayan: Fuat Biner

Kitap Editörü: Muhammed Felat Aktan

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.

(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Hocazâde Muhammed Râsım Hikmet'in Hâb-nâme'sinde Kiyâfet İlmî Bölümü

Hazırlayan: Fuat Biner (Dr.) Editör: Muhammed Felat Aktan (Doç. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2025.

460 s. ; 16,0 x 23,5 cm ____ (DBY Yayınları ; No. 426)

ISBN 978-625-6063-93-8

1- Edebiyat 2- Eski Türk Edebiyatı 3- Kiyâfet-nâme

*Bu kitap, Prof. Dr. Türkân Alvan danışmanlığında hazırlanan
"Hocazâde Muhammed Râsım Hikmet'in Hâb-nâme'sinde Kiyâfet
İlmî Bölümü" adını taşıyan doktora tezimizden üretilmiştir.*

İçindekiler

Kısaltmalar	8
Ön Söz	9
Giriş: Kiyâfet-nâme Türü ve Özellikleri	11
1. Kiyâfet İlminin Tarihi Gelişimi.....	25
2. Kiyâfet İlminin Bölümleri.....	32
2.1. İlm-i Sîmâ (Yüz Okuma).....	33
2.2. İlm-i Hutût (Alın Çizgileri Okuma).....	34
2.3. İlm-i İhtilâç (Seğirme).....	34
2.4. İlmü'l- Akdâm (Ayak Çizgilerini Okuma).....	35
2.5. İlm-i Kef veya İlm-i Esârîr (El Çizgilerini Okuma).....	37
2.6. İlmü's-Şâmât ve'l Hayâlân (Ben ve Leke Okuma).....	38
2.7. İlmü'l-Ektâf (Kürek Kemiği Bilgisi).....	38
2.8. İlmü'r-Riyâfe (Yeraltı Sularını Bulma).....	39
2.9. İlm-ü Nüzûli'l-Gays (Yağmur Tahmini).....	39
2.10. İlmü'l-İhtidâ Bi'l-Berâri ve'l-Akfâr (İz Sürme).....	40
2.11. İlmü'l-İrâfe (Gelecek Hakkında Bilgi).....	41
2.12. İlm-ü İstinbâtü'l-Ma'âdin (Madenleri Bulma İlmi).....	42
2.13. İlmü'l-İyâfe (Kuşların Uçuş Hareketlerini Yorumlama).....	42
3. Kiyâfet-nâmelerde İdeal İnsan Tipleri.....	43
4. Kiyâfet-nâmelerdeki Tipler ve Bazı Uzuvarın Alâmetleri.....	47

Birinci Bölüm
HOCAZÂDE MUHAMMED RÂSİM HİKMET'İN
HAYATI VE ESERLERİ

1. Hayatı	51
2. Eserleri	53
2.1. Hâb-nâme-i Râsim Hikmet	54
2.2. Tuhfetü'l-Âşıkîn ve Hediyyetü'l-Ma'sûkîn	56
2.3. Zübdetü't-Tarîka	58
2.4. Kâşifü't-Te'vîlât	58
2.5. Şerh-i Müntehebât-ı Mesnevî	59
2.6. Şerh-i Mecelle-i Ahkâm-ı 'Adliyye	60
2.7. Kimyâu's-Sa'âdet	61
2.8. Nuhbetü'l-Belâğa	62
2.9. Son Usûl Fenn-i Harb-i Bahrî	62
2.10. Mincâtü'l-Vusûl alâ Metni Mirkâtî'l-Usûl	62
2.11. Risâletü Kibrîti'l-Ahmer	63
2.12. Fetâvâ-yı Abdürrahîm Ma'a'n-Nukûl	63
2.13. El-Bedriye alâ Metni'l-Gurer	64
2.14. Tefsîr-i Âlemgîr	65

İkinci Bölüm
HÂB-NÂME'NİN İNCELENMESİ

1. Eserin İsmi	67
2. Eserin Özeti	68
2.1. Der-beyân-ı Kıyâfet-nâme Kısmı	68
2.2. Der beyân-ı Ahvâl-ü Kef	73
2.3. Hâzâ şüret-i Vaşîyyet-nâme	78
2.4. Meclis-i Heftüm der- Münâzara-i Hümâ-yı Hümâyûn Likâ-yı Bâ- Hakîm-i Hıttâ	81
2.5. Der-Beyân-ı Nükte-i Hafîyye	83
3. Eserin Muhteva Özellikleri	85
4. Dil ve Üslûp Özellikleri	89
5. Eserin Nüsha Tavsîfî	94
6. Yazma Nüshanın Bazı Hususiyetleri	96

Sonuç	97
-------------	----

Üçüncü Bölüm
HÂB-NÂME-İ RÂSİM HİKMET

Çeviriyazı Metin	101
Metin Sözlük	271
Kaynakça	291
Dizin	303
Tıpkıbasım	307

Ön Söz

Her milletin bir medeniyet tasavvuru vardır. Bu tasavvur aynı zamanda toplumu şekillendiren değerler sistemidir. Bu sistematik yapının mimarlarından biri de hiç şüphesiz sanatçılardır. Sanat ise bu yapının en mühim hazinesidir.

Her sanat eseri, kendisini vücûda getiren sanatçıyla sürekli bir iletişim ve etkileşim içerisinde, sanatçının iz(m)lerini taşır. Sanatkâr, çoğu zaman ait olduğu toplumun değer yargılarıyla yetiştiği için doğal olarak sanatını bu değer yargılarıyla şekillendirir. Sanatkârın ortaya koyduğu her sanat eserinde kişisel zevkleriyle ait olduğu toplumun değer yargılarında az çok harmanlandığına şahit oluruz.

Doğu toplumlarında sembolik bir anlatım hâkimken Batıda ise doğrudan bir anlatımın olduğunu görmekteyiz. Doğunun bu gizli ve gizemli dili kaynaklarımıza da yansımış, hikmet merkezli bir anlatım tarzı oluşmuş; toplumun her katmanına, devletin idarecisinden kapıkuluna dek her ferdine tesir etmiştir. Çünkü kaynağını temel referanslar olan *Kur'an* ve sünnete yaslamış olan Türk medeniyeti bu kaynaklardan beslenerek hareket etmiş ve hakikatin arayıcısı, hatta temsilcisi olmuştur.

Bu bağlamda üzerinde çalışma yaptığımız dini ve tasavvufî bir eser olan Hocazâde Muhammed Râsim Hikmet'in *Hâb-nâme*'sini, dünya ve ahiret saâdetine ulaştıracak temel ilke ve prensiplerle dolu bir nasîhât-nâme kitabı olarak değerlendirmek mümkündür. Müellif vermek istediği nasihat ve mesajları darb-ı meseller ve şiirlerle, âyet-i kerîmeler ve hadislerden alıntılarla pekiştirmiş; yeri geldikçe peygamber kıssaları ve âdil padişah hikâyeleriyle desteklemiştir. Esere, bu yönüyle zengin bir kültür hazinesidir diyebiliriz.

Hocazâde Muhammed Râsim Hikmet'in Hâb-nâme'sinde Kıyâfet İlmi Bölümü adını taşıyan bu çalışmanın amacı ve plânlanan çalışma yöntemi şu şekildedir:

Giriş bölümünde kıyâfet-nâmeler hakkında genel bilgi verilerek, firâset-nâme ve siyaset-nâme türleriyle bağlantılı değerlendirme yapılmıştır.

Birinci bölümde metnin yazarı Hocazâde Muhammed Râsim Hikmet'in hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde *Hâb-nâme*'nin bilinen tek nüshası olan İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü NEKTY06739 numaradaki eserin tahlili yapılarak eserin özeti, dil ve üslup özellikleri ile ilgili unsurlar ortaya konulmuştur.

Üçüncü bölümde ise, eserin transkripsiyonlu metni oluşturulmuştur.

Metinde geçen âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler Arap harfleriyle yazılmış, anlamları ve kaynakları dipnotta gösterilmiştir. Yine metinde yer alan Arapça ve Farsça ibareler, şiirler orijinal harfleriyle yazılmış, çevirileri dipnotta verilmiştir. Ayrıca şahıs ve yer adları dizini de oluşturulmuştur. Çalışmanın sonunda da çevirisini yaptığımız eserin orijinal metinleri yer almaktadır.

Bu çalışma, uzun ve zahmetli bir süreç sonunda ortaya çıkmıştır. Bu süreç zarfında her aşamada destek ve katkılarını gördüğüm, her konuda güler yüzlü ve anlayışlı olan Prof. Dr. Türkân ALVAN'a minnet ve şükran borçluyum. Klasik edebiyat alanında titiz çalışmalarıyla bilinen ve bu çalışmanın da daha az hatayla bitirilmesi için önemli tespitlerde bulunan kıymetli hocam Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK'a sonsuz teşekkür ederim. Babacan tavrı, bilgisi, mütevazı yaklaşımıyla tanıdığım kıymetli hocam Doç. Dr. Mustafa ÖZKAT'a teşekkürü bir borç bilirim. Beni bu çalışmaya sevk eden, çalışmanın başlangıcından beri her daim destekleyen Doç. Dr. Muhammed Felât AKTAN'a teşekkür etmek boynumun borcudur. Yardımını, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen azîz hocam Prof. Dr. Cihan OKUYUCU'yu hususen zikrederek minnettar olduğumu belirtmeliyim. Bu eserin vücuda gelmesinde büyük emekleri olan isimlerini sayamadığım tüm dostlarıma duacıyım. Her zaman yanımda olan eşim ve çocuklarıma, dualarını esirgemeyen tüm büyüklere şükranlarımı arz ederim.

Fuat Biner
Beylikdüzü, 2025

HÂB-NÂME-İ RÂSİM HİKMET

ÇEVİRİYAZI METİN

Çeviriyazı Alfabeti

Eser, Türkiye’de metin neşirlerinde yaygın olarak kullanılan transkripsiyon sistemine uygun olarak yazılmıştır. Metinde kullanılan transkripsiyon alfabesi şöyledir:

Uzun vokaller	Konsonantlar
آ : ā	(‘ : ء) hemze
ي : ī	ث : ṡ
و : ū	ح : ḥ
	خ : ḫ
	ذ : ḏ
	ص : ṣ
	ض : ḏ, ḏ
	ط : ṭ
	ظ : ṭ
	ع : ʿ
	غ : ğ
	ق : q
	ك : k

“Hāzā Kitābū Ḥāb-nāme-i Rāsim ‘ufiye ‘anhū”¹

(9) Hākīm eyitdi: İnsānuñ firāset-i (10) kāmilesine ne dīrsūñ? Cenāb-ı Hāḫ insāna bir firāset ve dirāyet ihsān (11) buyurmuşdur ki ḥayvānātdan ferd-i vāḥid buña muvaffak olmamış-
dur ve olmasa (12) gerekdir. ‘Ankebūt eyitdi: Nedür ol firāset bir vech-i mufaṣṣal beyān
eyleye (13) ṭab‘-ı selime muvāfaḳat ēderse teslim ēdelüm. Hākīm eyitdi: Evvelā firāset (14)
iki kısımdur: Biri zāhirī ve biri bāṭnīdür ki (15) “اتقوا فراسة المؤمن فإنه ينظر بنور الله عز وجل”²
ḥadīṣ-i şerīfini cāmi’dür kısım-ı evvel ki ‘ilm-i kıyāfeti (16) bilmege tevaḳḳuf ēder
ḳavā’id-i ‘ilm kıyāfetindendir ki ṭavā’if-i ḥalkıñ ecnās-ı (17) aṣliyyelerini bilmek ve
yek diglerinden fark ve temyīz eylemek için ḥaṭ u vechde (18) bir delīl-i ḳavī ta’bir
ētmışlerdür ve ḥaṭṭ-ı vech diyü ta’bir ētdükleri elin (19) ortasında üst ṭudağa varın-
caya ḳadar istikāmet üzere [167a] (1) bir ḥaṭṭ-ı şāḳūlī farz olunarak gerek lehceye ve
gerek bu ḥaṭṭ-ı mefrūza (2) diḳḳat olursa ḥaṭṭ-ı mezkūruñ istikāmetine ve yāḥūd gi-
rūye veya ilerūye (3) inḥirāfī bir delīl-i vāḥidur ki bunuñla muḥākeme olunur. Ḥaṭṭ-ı
mezkūr Avrupa (4) ahālisinde ğāyet istikāmet üzeredür ve Anadolu ahālisinüñ bir
nebze (5) arḳa taraf meyl ēder ve zencilerde pek çok arḳaya meyl ēder ol şāḳūle ne
ḳadar (6) müstakīm olursa ‘aḳl u firāsetiñ ziyādeligine delālet ēder. İnḥirāfī daḥı (7)
ḡabāvete delālet ēder. **Der-Beyān-ı Ahvāl-i Cebīn** Alın dümdüz olup da (8) bir ḳavs-i
pāre şeklinde olursa letāfet ü ḥilmiyyeti ve ekseriyyā ḳayıdsızlık (9) ve ḡayretsizlige
delālet ēder ve maḥlūṭ çizgiler bulunursa ḥalecān-ı zihne delālet (10) ēder. ‘Amūd şek-
linde yukarı ṭoḡrı ḥaṭ bulunursa kemāl-i ‘aḳla delālet ēder. (11) **Der-Beyān-ı Ahkām-ı
Ebruvān** Ḳaşlarıñ ince olması balḡamī ṭabī‘ate delālet ēder. (12) Eger ḳaşlar ḳavs-i
pāre olup da dümdüz olursa serd ṭabī‘ate delālet (13) ēder. Eger bir taraḳı düz ve di-
ger taraḳı egri olursa ḡayretli olur ve eger (14) ḳaşlarıñ kılları serd ve nizāmsız olursa
isti’dāda delālet ēder (15) ḳalın ve şıḳ olursa muḥākemedede behresi olduḡına delālet ēder.
(16) **Der-Beyān-ı Ahkām-ı Çeşm** Göz siyāh olursa ḳuvvet-i ṭab‘a ve yeşile mā’il (17)
olursa ekseriyyā tarḡın mizāc olmaḡı imā ēder ve şaḡir olursa ‘ibārılık (18) ve feṭānete
işāretdür ve kebīr olursa ḥilmiyyet ve ḥayr-ḥāḥlıḡı müş‘irdür (19) ḥatta gözleri bü-
yük olan ḳoyun ve ceylān mişālī ḥayvānlar yavaṣ olurlar [167b] (1) anuñ için yırtıcı
ḥayvānlarıñ gözleri küçük deḡirmi olur. **Der-Beyān-ı (2) Ahkām-ı Enf** Ḳarḳa burun

¹ Bu kitap Rāsim’in rüya kitabıdır. Allah onu baḡışlasın.

² “Müminin firāsetinden korkun kesinlikle o, Allah’ın nuruyla bakar.” (Tirmizi, *Tefsīru’l-Kur’ân*, 16, Suyūtī, *Cāmiu’s-Saḡir*, 1/24.

tekebbür ve hevâ ve hevese be-gâyet harîş olmağa (3) delâlet eder ve burnunun delikleri küçük olursa korkaklığa delâlet eder ve sivri olursa targin mizâca delâlet eder. **Der-Beyân-ı Ahkâm-ı (4) Dehân** Tudağlar gâyetle kalın olursa zevk u şafâya ve dâ'imâ balgamî (5) tabî'ate delâlet eder. Alt tudağ üst tudağdan taşkın olursa (6) sâde-dil olmaya delâlet eder ve ağız pek kapalı olarak tudağların kenârı (7) dahı görünmemesi sa'y ve çalışmağa nizâm u intizâma meyle delâlet eder (8) ve ağız ile burnu arasında olan fâşılanuñ ziyâdelik ve vüs'ati bir şeyin şonunı mülâhaza etmemek ve aşhâb-ı tebaşşurdan olmamağa delâlet eder. (9) **Der-Beyân-ı Ahkâm-ı Zekân** ilerü çıkmış olan çene dâ'imâ tabî'atde kuvvet ve (10) metâneti müfid olur. Eger sivrice olursa hilekârlığı müfid olur. (11) Eger çenenüñ hey'eti söbü olursa 'aql u civânmerdlige delâlet eder ve (12) yaşsı olursa sovuğ mizâca delâlet eder. Eger ki semüz ve tölkün (13) olup gâbgâbı ya'nî çeñe altı olursa ehil ve nâmûs erbâbından olmayup (14) zevk u şafâ ve 'işrete mübtelâ olduğına 'alâmetdür ve küçük olursa (15) erbâb-ı nâmûs ve hayâ aşhâbından olur ve degirmi şeklinde olursa ahlâk-ı (16) hüsneye delâlet eder. **Der-Beyân-ı Ahkâm-ı 'İzâr** Yanaklar etli tölkün (17) olursa huzûzât-ı nefsanîyyesi gâlib olur üç köşeli bir [168a] (1) çukurluk bulunursa şüphesiz hasûd u kıskanç olmağa delâlet eder ve (2) yanaklar kalın olursa tabî'atın kabalığına delâlet eder. **Der-Beyân-ı Ahkâm-ı (3) Gîsüvân** Saçların kışa ve siyâh ve serd ve kıvrıcık olması 'adem-i mürüvvete (4) delâlet eder saçların rengi ile kaşların rengi başka başka ya'nî baş (5) saçları siyâh ve yüzde olan saçları sarı veyâhüd 'aksiyle olursa (6) kimseye i'timâd ve emniyyet etmemeye delâlet eder. **Der-Beyân-ı Ahkâm-ı Gerden** (7) Uzun olan gerden işinde gücünde yavaş ve ağır tabî'atı ve kalın ve kışa (8) olursa serd tabî'atı ve egerçi tamarlar gergi gibi görünürse sır mizâchığa (9) delâlet eder. **Der-Beyân-ı Ahkâm-ı Tâ'ife-yi Nisvân** Tâ'ife-yi nisâda gözüñ (10) siyâh olmaklığı ferciñ dayyık ve 'umkuna delâlet eder ve burnuñ kebîr olması (11) cigerde 'illet ve vereme delâlet eder ve yanakların kabalığı ferciñ kabalığına (12) delâlet eder ağızñ sağire olması ferciñ dayyık olmasına delâlet eder (13) vüs'ati genişliğine delâlet eder çenenüñ sağire olması fercde kılet-i şa'r (14) olup nezâketine delâlet eder gâyetle maqbûledür ve keffîñ târîş olması (15) haml-i vellede gâyetle şu'ubet çekmesine delâlet eder topuklarında lahm olmayup (16) sâde kuru olursa gâyetle nâsizeliğine delâlet eder gerdanı uzunca (17) olup da beyâzî olduğu halde memeler dahı ke-ennehü sedyâhu haqqâhın kabîlinden (18) olursa nâfesinüñ ayva şeklinde olup çukuruna bir yumurta kadar şeyin ihâtasına (19) delâlet ve kaşlarında kıllar bozca olup bâ-huşûş kalîl olursa miskîn 'illetine dūçâr olmasına delâlet eder [168b] (1) olursa miskîn 'illetine dūçâr olmasına delâlet eder, gerek zükürde (2) ve gerek inâşda kesret-i hâl sevdâ-yı mizâc ve cünûna delâlet eder, tecrübe olunmuşdur. (3) İşte bunlar cem'an yekûn yigirmi iki şekildir ki ber-vech-i âtî zikr ü beyân olunur:

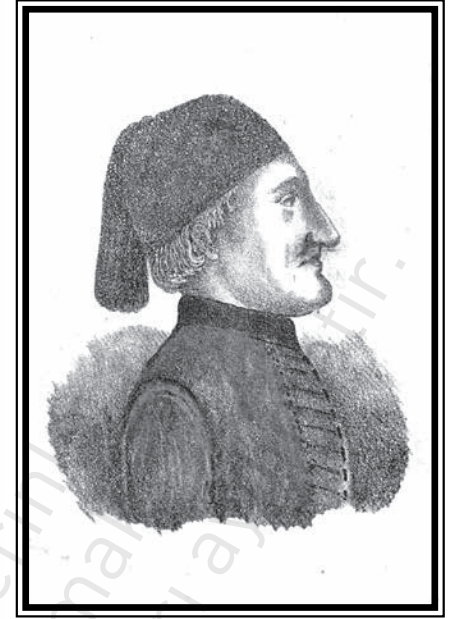
(4) Birinci Şekil Kıyâfet-nâmesidür ki Beyân Olunur:

(5) Bu çehre kıyâfetinde toğruluk ve şâf-derünluk me'mûl olamaz. (6) Çeñe bu tavrda azıcık söbü ve küçük olması ol kimsede (7) şadâkat olmadığına ve ağız yarığınıñ iriliği ahlâk-ı hamîde (8) ya'nî güzel huyların bulunmamasına ve bu mişillü pek kapalı olan (9) tudağlar hırş ve tama'kârlığa ve'l-hâşıl bu şüretde tecemmu' (10) eden 'alâmetlerüñ kıyâfet-nâmesi hîle-bâz ve yalancı (11) ve hırş mâyil bir ihtiyâr âdem şüretine ve tabî'atda (12) olan kemâl-i derece metânet ve sebât bayağı (13) 'inâd derecesine vâşıl olduğuna delâlet (14) eder ve bu tavr-ı âdemün rüşen ve mesleği (15) mutabaşşırâne ve lakırdıyı ihtiyât (16) üzere ağır ağır söyler. Zîrâ (18) bu kimsede olan emniyetsizlik (19) derece-yi nihâyetdedür.

[169b]

(1) İkinci Şekil Kıyâfet-nâmesidür:

(2) Bu şüretde olan lehcenüñ muktezâsı nizâmî sevmek (2) ve rây u efkârı mazbût olmak ve böylece ağız kapalı olup tudağların (3) kenârı görünmemesi zu'm u merâmına mukayyed ve nizâm u temîzlige meyl ü (4) rağbeti müş'irdür ve yüzün aşağı kısmı ya'nî burunda çeñenüñ (5) nihâyetine kadar olan maḥal bunun gibi azıcık gerüye çekilmiş (6) olursa kâtim-i esrâr ve edîb u vakûr ve bir nesnenüñ (7) şonunı şaymak ve mutâle'a edecekî kitâbuñ ifadesi (8) açık ve mazbût olmadıkça lezzet-yâb olmayacağı (9) ve şâ'irâne tahrîr ve inşâyâ rağbet etmeyüp (1) ancak dikkat üzre taşhîh u taşrîhi kaşd (11) eylediği ve şüret-i hatt u tahrîri (12) küçürek ve düzgün ve rüşen (13) ve harekâtı ağır ve vakûr-mizâc (14) ve lakırdıyı ağır ağır edüp (15) ifâdesi kânûn-ı münâzara (16) üzre olduğu ve (17) dirâyetkârlığı müş'irdür.

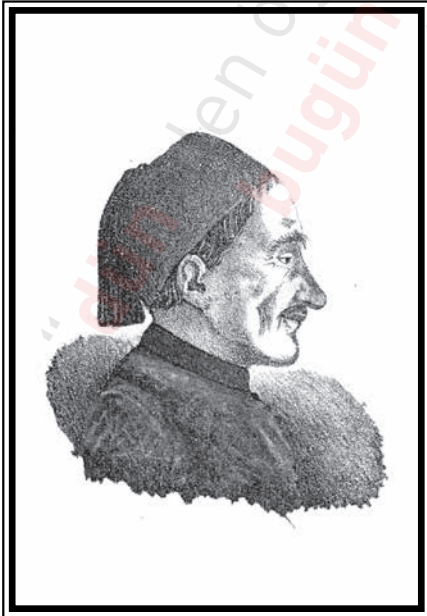

[170b]

(1) **Üçüncü Şekil Kıyâfet-nâmesidür:**
 (2) Bu yaradıŖda olan kimse ağır tabî‘at ve idrâk u firâseti (2) olmayup kaba ve câhil ve kâbiliyyetsiz ve mu‘annid ve burun bu resimde bulunupda bu miŖüllü tudaqlarda kalın (3) olduğı Ŗüretde ‘inâda baŖlıca iŖâretdür (4) ve egerçi alın bu tarz olmayup da aŖağı (5) toğrı iniŖli olursa hükm-i mezkûruñ (6) icâbı bir kât daha ziyâde cârî olur (7) huŖuŖıyla baŖuñ eñse tarafı böylece (8) kemer-vâri olmayupda içerü toğrı (9) çökük olursa hükm-i mezkûr (10) daha ziyâde cârî olur ve eñse (11) tarafda olan çöküküñ (12) ‘akluñ kıŖalığa bir kâ‘ide-i

(13) ‘umûmiyye ittiḥâz olunur (14) zîrâ baŖuñ bu maḥallinde (14) olan tamarları kuvvetsiz (15) olmağa delâlet eder.

[171b]

(1) **Dördüncü Şekil Kıyâfet-nâmesidür:**
 (2) Bu miŖüllü çehrenüñ bozuk ve buruŖuk olmasına sebep olan (2) ‘iŖ u ‘iŖrete dâ‘imâ müdâvemetdür. Yüzde olan bu niŖânlar (3) herbirisi ser-hoŖŖlığı müfid olur. Zîrâ burunda ve gerek (4) tudaqlarda olupda insânuñ zâtî olan yaradıŖına (5) muḥâlif görünen buruŖuklar Ŗuya hiç kanmamak (6) derecede Ŗusuzlığı iŖ‘âr eder ve ‘âdî (7) olan gözüñ nûrı ve ferî kalmamıŖdur ve (8) ‘ayŖ u nûŖa mecbûr olanlaruñ (9) dâ‘imâ burun ve yanaqları ve ekŖeriyâ (10) gözlerinüñ kapaqları daḥı (11) kırmızı bütün yüzlerinüñ (12) derisi ve huŖuŖsan (13) çeñelerinüñ altı (14) porŖuk ve (15) buruŖ (16) olur.

Kaynakça

- Abdürrezzak KaŖanı.** (2015). *Tasavvuf Sözlüğü*, (çev: Ekrem Demirli), İz Yayınları, İstanbul.
- Abuagla, Asuman CoŖkun.** (2021). “Antik Yunan ve Roma Dünyasında Fizyonomi: Tarihsel Köken, BakıŖ Açısı ve Yöntem” *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 8/4 1753-1772.
- Abdurrahman Câmî.** (1995). *Evliya Menkıbeleri- Nefahatü’l-Üns*, (hz. Süleyman Ulu-dağ, Mustafa Kara; tercüme ve Ŗerh Lâmiî Çelebi), İstanbul.
- Adahoğlu, H. Hüseyin.** (2004). “Siyâset-nâmelerin Klasik Kaynakları”, *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 5, S. 2, EskiŖehir.
- Ahmet Cevdet PaŖa.** (1994). *KıŖas-ı Enbiyâ ve Tevârih-i Hulefâ* (sad. Metin Bozkurt), Bedir Yayınevi, İstanbul.
- _____ (1959). *Mecelle: Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye*, Yay. Haz. Ali Himmet Berki, Banka ve Ticaret Hukuku AraŖtırma Enstitüsü, Ankara.
- Ahmed Vefik PaŖa.** (2000). *Lehce-i Osmânî*, Haz. Recep Toparlı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Akın, Fatma.** (2022). “20. Yüzyılın BaŖlarında Osmanlı İmparatorluğu’nda Kıyâfet İlmi: Avan-zâde Mehmet Süleyman”, *Genel Türk Tarihi AraŖtırmaları Dergisi*, 4, s. 8.
- AkkuŖ, Metin.** (2006). *Klasik Türk Ŗiirinin Anlam Dünyası Edebî Türler ve Tarzlar*, Fenomen Yayınları, Ankara.
- Akün, Ömer Faruk.** (1994). “Divan Edebiyatı”, DİA, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, IX: 389- 427.
- Aksoy, Hasan.** (2007). “Eski Türk Edebiyatı’nda Mevlidler”, *Türkiye AraŖtırmaları Literatür Dergisi*, V/9 s. 323-332, İstanbul.
- Aktan, Bilal.** (2009). “Manzum Kıyâfet-nâmelere Göre Beden ve KiŖilik”, *Beden Dili*, (edit. Emine Gürsoy Naskali-Aylin Koç), Kitabevi, s. 73-84, İstanbul.
- _____ Hamdullah Hamdi’ye Ait Manzum Kıyâfet-nâme’nin Bilinmeyen Yeni Bir Yazması, VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri 20-25 Ekim 2008, I. cilt, s.241-249.

- Aktan, Muhammed Felat.** (2019). “Hocazâde Muhammed Râsim Hikmet’in Hâb-nâme’si (1b-168a) (İnceleme Metin), Basılmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Aktan, Muhammed Felat.** İstanbul Üniversitesi Yazma Eserler Kütüphanesi T 6739 Numaralı Eserin Hâbnâme-i Râsim Tetkiki,” *Turkish Studies- Language and Literature*, vol. 15, no. 2, pp. 573–585, Jun. 2020.
- Aktan, Muhammed Felat.** “HÂB-NÂME-İ RÂSİM (RÂSİM)”. *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/hab-name-i-rasim-rasim>.
- Aktan, Muhammed Felat.** (2019). Ömrünü İlme Adanmış Çok Yönlü Bir Âlim Hocazâde Muhammed Rasim El Malatyavî,” presented at the Anadolu 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi,
- Aleskerli, Alesker.** (2008). *Yüz Okuma Sanatı*, Selis Kitaplar, İstanbul.
- Alkan Ataman, Hanife.** (2022). Hamdullah Hamdi’nin Kıyâfet-nâme’sinin Bir Nüshası Üzerine, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-BELLETEN*, 74, Aralık, 193-222.
- Altay, Ahmet.** (2011). “Klasik Dönem Osmanlı Siyâset-nâme Geleneğine Genel Bir Bakış”, *Turkish Studies- International Periodical For The Language, Literature and History of Turkish or Turkic*, vol: 6/3 Summer.
- Altınışık, Halim.** (2004). *Kişilik Analizinde Yüzün Şifreleri*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Altınköprü, Tuncel.** (2000). *İnsan Tanımada Beden Yapısı Yüz Yapısı ve Karakter*, Hayat Yayınları, İstanbul.
- Alvan, Türkân.** (2005). “Emrî Divânı’nın Nazım Bilgisi ve Belâgat Yönünden İncelenmesi”, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Anetshofer, H., Hüner Cora, İ., Schick, İ. C.** (2016). Cinsel içerikli bir Osmanlı kıyâfet-nâmesi: Tarîfnâme-i zenâne. *Toplumsal Tarih*, (270), 28-37.
- Arat, Reşit Rahmeti.** (1979). *Kutadgu Bilig III* (İndeks), Haz: Kemal Eraslan, Osman F. Sertkaya, Nuri Yüce, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- Arık, Şahmurat.** (2003). “Ahmet Midhat Efendi’nin Romanlarında Kıyâfet İlminin Tesirleri”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, c. XXX, s. 43-60., İstanbul.
- Arsan, Mehmet.** (2000). *Osmanlı Devlet Yönetimine Ait Siyâset-nâme Özelliği Taşıyan Küçük Bir Risâle: Gelibolu Âlî’nin “Hakâyıku’l-ekâlim” Adlı Eseri*, Osmanlı Edebiyat-Tarih-Kültür Makaleleri, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Aşkar, Mustafa.** (2006), Tasavvuf Tarihi Literatürü, İz Yayıncılık, İstanbul.
- Atalay, Bülent.** (2002). “Türk Devlet Geleneğine Göre Devlet Adamlarında Bulunması Gereken Asgari Hususiyetler”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. II, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.
- Atasoy Nurhan.** (2005). “Kıyâfet-nâmelerin Doğuşu ve Fenerci Mehmed Kıyâfet-nâmesi”, www.OsmanlıMedeniyeti.com.
- Attar, Ferîdüddîn.** (2007). *Tezkiretü’l-Evliyâ* (trc. Süleyman Uludağ), Kabcacı Yayınları, İstanbul.

- Apak, Âdem.** (2015). “İslam Öncesi Arapların Ulûhiyet Anlayışında Kahinlerin Yeri”, *Cahiliye Araplarının Ulûhiyet Anlayışı*, Ed: M. Mahfuz Söylemez, Ankara Okulu Yayınları, Ankara.
- Aydın, Şenol.** (2022). *Seyyid Salih’in Terceme-i Kıyâfet-nâme’si inceleme-metin-dizin* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Aynur, Hatice.** (2005). *Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları*, Tezler, Yayınlar, (Haberler Toplu Sayı 1990 – 2005), HAB Yayınları, İstanbul.
- Ayverdi, İlhan.** (2005). *Misâlli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Lügatı, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul.
- Baltaş, Zuhâl Acar.** (1994). *Bedenin Dili*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Barbarosoğlu, Fatma K.** (2002). “İlm-i Kıyâfet Her Zaman Haklı mıdır?”, *Yeni Şafak*, 8 Şubat.
- Bardakçı, Necmettin.** (1998). “İsmail Hakkı Bursevî’nin Musa-Hızır Küssası Yorumunun İlim-Mârifet Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5, 81-103.
- Başkan, Ali Rıza Seyyid.** (1987). *Lokman Çelebi’nin Kıyâfet-nâmesi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul.
- Bağdathî İsmail Paşa.** (1955). *Hediyyetü’l-Ârifin* (Haz. Kılıslı Rifat Bilge-İbnülemin Mahmud Kemal), Maarif Vekaleti, İstanbul.
- Bayraktar, Şule.** (2015). “Hocazâde Muhammed Râsim Hikmet Efendi’nin Tuhfetü’l-Âşıkân Hediyyetü’l-Ma’sûkân adlı Mevlid Şerhi (1a-83a)”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), İstanbul.
- BOA (Başbakanlık Osmanlı Arşivi).** DH (Dahiliye), Said (Sicilli Ahvâl İdaresi) d. (Defter). Nr: 4/458.
- Bozkurt, Kenan.** (2008). “Kıyâfet-nâme İlmi Türk Edebiyatında Kıyâfet-nâmeler ve Şa’bân-ı Sivrihisârî’nin Kıyâfet-nâme’si”, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır.
- Boztaş, İsmail, vd.** (2005). *Açıklamalı Çeviri Terimleri Sözlüğü*, Siyasal Kitabevi, İstanbul.
- Bulut, Mehmet Ali.** (2023). *Elfabe – El ve Yüz Çizgilerinin Anlamı*-, Hayat Yayınları, İstanbul.
- Buçukçu, Zeynep.** (2000). 19. Yüzyılda Yapılmış Bir Kıyâfet-nâme Tercümesi Dimaşkı’nın Kitâbü’l-Âdab ve’s-Siyâset fi İlmi’n-Nazari ve’l-Firâset’i, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 4(4), 927–952, 2000.2018.
- Bursalı Mehmet Tâhir.** (2000). *Osmanlı Müellifleri*, Haz: Mustafa Tatçı, Cemal Kurnaz, Bizim Büro Yayınları, Ankara.
- Can, Çetin.** (2019). “Muhammed bin Ayas Kıyâfet-nâme (İnceleme-Metin-Dizin)”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bingöl Üniversitesi, Bingöl.
- Canan, İbrahim.** (1993). *Hadîs Ansiklopedisi- Kütüb-i Sitte*, C. 17, Akçağ Yay, Ankara.

- Canatan, Kadir.** (2014). *İslâm Siyâset Düşüncesi ve Siyâset-nâme Geleneği*, Doğu Kitabevi, İstanbul.
- Canım, Rıdvan.** (2010). *Divan Edebiyatında Türler*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Carrel, Alexis.** (1975). *İnsan Denilen Meçhul*, Çev: Refik Özden, Yağmur Yayınları, İstanbul.
- Cebecioğlu, Ethem.** (2004). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Anka Yayınları, İstanbul.
- _____ (2016). “Niyâzî Mısırî’ye Göre Hz. Mûsâ ve Hızır Kıssası: Çocuğun Öldürülmesi”. *AKADEMİK Akademik İslâm Araştırmaları Dergisi* 1, 49-78.
- Ceyhan, Âdem.** (1997). *Bedr-i Dilşad’ın Murâd-nâmesi* I-II, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Ceylan, Kübra.** (2015). “Hocazâde Muhammed Râsim Hikmet Efendi’nin Tuhfetü’l Aşıkân Hediye’l-Ma’sûkân Adlı Mevlid Şerhi (83a-164a)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ceylan, Ömür.** (2000). *Tasavvufî Şiir Şerhleri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Coşkun, Selçuk.** (2012). “İbrahim Hakkı’nın Kıyâfet-nâmesinden Hareketle Hz. Peygamber’in Şemâline Bakış”, (Ed. Cengiz Gündoğdu), Bütün Yönleriyle Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri Sempozyumu Bildiriler, 403-472, Erzurum.
- Coşkun Selçuk.** (1988). “*Harflere Dâir*”, Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları, MEB Yay., İstanbul.
- _____ (2009). *Kıyâfet İlmi ve Kutadgu Bilig’de Kıyâfet İlmi /Fizyonomi İzleri*, Bilim-nâme XVII, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, ss. 293 – 302
- _____ (2008). “*Kıyâfet-nâme Edebi Türünün Tarihsel Gelişimi Bağlamında Avan-zâde Mehmed Süleyman’ın Kıyâfet-nâmesi Örneği*”, Perspectives on Ottoman Studies, Papers from 18th Symposium of the International Committee of Pre-Ottoman and Ottoman Studies (CIEPO), University of Zagreb, s. 281-285.
- Cunbur, Müjgan.** (1970) “*Şemâil-i Şerîfe ve Hilve-i Nebevîler*”, *Diyânet Dergisi* Özel Sayı, s. 37-45, Ankara.
- Çağbayır Yaşar.** (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Neşriyat Yayınları, İstanbul.
- Coşkun, Selçuk.** (2004). *Kutadgu Bilig*, TDV Yayınları, İstanbul.
- Çakır, Müjgan.** (2007). Kıyâfet-nâmeler hakkında bir bibliyografya denemesi, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 5(9), 333-350.
- Çaldak, Süleyman.** (2005) “Taşköprülüzâde’nin Mevzû’âtı’l-ulûm’undaki İlimler Tasnifi Üzerine”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15/2, 115-146, Elazığ.
- Çamalan, Ahmet.** (2006). “*Osmanlı Siyâset-nâmelerine Göre Sonun Başlangıcı Sebepler ve Çözüm Önerileri*”, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Tarih Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Çavuşoğlu, Ali.** (2004). *Kıyâfet-nâmeler*, Akçağ Yayınları, Ankara.

- _____ (2009). “*Kıyâfet İlmi ve Kutadgu Bilig’de Kıyâfet İlmi /Fizyonomi İzleri*”, Kayseri Erciyes Ü. Bilim-nâme, XVII.
- Çelebi Seyyid Lokman.** (2016). *Kıyâfetü’l İnsâniyye Fî Şemâil-i’l-Osmâniyye (Padişahlar Ve Fizyonomi)*, 1. b., çev: Hüseyin Alpsoy, Yazıgen Yayıncılık, İstanbul.
- Çelebioğlu Amil.** (1988). “*Akşemsettin-zâde Hamdullâh Hamdi Çelebi ve Pend-nâmesi*” 1. Akşemsettin Sempozyumu Tebliğler, Bolu.
- _____ (1998). “*Kıyâfe(t) İlmi ve Akşemseddinzâde Hamdullah Hamdi ile Erzurumlu İbrahim Hakkı’nın Kıyâfet-nâmeleri*”, Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları, MEB. Yay., s. 225-262, İstanbul.
- Çıkman, Zeki.** (2003). *İbrahim Hakkı ve Karakter Tahlili*, (Ed. Hikmet Eren), “Doğumunun 300.Yılında Erzurumlu İbrahim Hakkı”, Hoca Ahmet Yesevi Yay., 215-221, Ankara.
- Çınar, Bekir.** (2012). *Niğdeli Visâli ve Hamdullah Hamdi’nin Kıyâfet-nâmeleri Üzerine Bir İnceleme*, Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks, C. 4 (3), 299-308.
- Çolak Fatma.** (2016). *Abdülmecîd Tosyavî ve “kıyâfet-nâme” adlı eseri (inceleme-metin)*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Programı Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Demir, Abdullah.** (2017) “Bir Manzum Kıyâfet-nâme Denemesi: *Yüz-nâme*” *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1/1,1-9.
- Demiray Hülya.** (1975). *Kıyâfet el-insaniye fî şemâil el-Osmâniyye*, Basılmamış Mezu-niyet Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü, İstanbul.
- Demirli Ekrem.** (2015). İbnü’l-Arabî, *Fütûhât-ı Mekkiyye*, Litera Yay., İstanbul.
- _____ (2012). *Fusûsul Hikem’in Sırları (el-Fükûk fî Esrârı Müstenidâtı Hikemi’l-Fusûs)*, çev: Ekrem Demirli, İz Yay, İstanbul.
- Demirkazık, Hacı İbrahim.** (2015). *Abdülmecîd bin Şeyh Nasûh’un Manzum Kıyâfet-nâme’si* (İnceleme, Metin, Dizin) Asmaaltı Yayınları, İstanbul.
- Devellioğlu, Ferit.** (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Direkçi, Bekir; Duyar, Hidayet.** (2017). *Kıyâfet-nâme Nümûne-i Enverî*, Palet Yayınları, Konya.
- Dikkaya, Harun; Ak, Murat.** (2022). *Bir Edebî Tür Olarak Kıyâfet-nâme ve Bursalı Murâdî’nin Kıyâfet-nâme’si*. Akif, 52(2), 91-108. <https://doi.org/10.51121/akif.2022.24>.
- Dikmen, Mehmet.** (2003). *Peygamberler Tarihi*, Cihan Yayınları, İstanbul.
- Dilçin, Cem.** (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Doğan, Ahmet.** (2005). *Açıklamalı ve Örnekli Aruz Bilgisi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Duvarcı, Ayşe.** (1993), *Türkiye’de Falcılık Geleneği ile Bu Konuda İki Eser: “Risâle-i Fal-nâme lî Ca’fer-i Sâdık” ve “Tefe’ül-nâme*”, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara.
- Elbir, Bilal.** (2017). “Yazarı Bilinmeyen Bir Kıyâfet-nâme Üzerine” *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 19, s. 37-58.
- Eraydın, Selçuk.** (2001). *Tasavvuf ve Tarikatlar*, İFAV Yayınları, İstanbul.

- Ercedoğan, Fatma.** (2016). *Abdûlmecîd Tosyavî ve “kıyâfet-nâme” adlı eseri (inceleme-metin)*, Dokuz Eylül Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Erdoğan, Mehmet.** (2013). *Fıkah ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, Ensar Neşriyat, İstanbul.
- Eren Şadi.** (2013). *Kur’ân Işığında Beden Dili*, 1. b., Nesil Yayınları, İstanbul.
- Eren, Hasan.** (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Bizim Büro Yayınları, Ankara.
- Ergan, Nevin Güngör.** (1998). “Siyâset-nâmelerimizde Çizilen Devlet Adamı Portresinin Temel Özellikleri”, *Bilig*, S. 8, s. 27-43.
- Erkal, Abdülkadir.** (1999). “Kıyâfet-nâmeler Üzerine”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sy. 13, s. 217-225, Erzurum.
- Ersoylu, Halil.** (1994). “Fal, Fal-nâme ve Fal-ı Reyhan-ı Cem Sultan”, *İslam Medeniyeti Mecmuası*, C. 5, Sayı: 2, İstanbul.
- Eser, İzzet.** (2019). “Hocazâde Muhammed Râsim Şerh-i Müntehebât-ı Mesnevî (İnceleme-Metin-Dizin)”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Fayda, Mustafa.** (2014). *Hulefâ-yi Râşidin Devri (Dört Halife Dönemi)*, Kubbealtı Yay., İstanbul.
- Gedik, Nusret.** (2007). “Kıyâfet İlmi ve Süleymaniye Kütüphanesinde Kayıtlı Yeni Bir Kıyâfet-nâme Üzerine”, I., *Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, s.s. 1-8, İstanbul.
- Göka, Erol ve Murat Akyüz.** (2015). “Gerçek” İnsanın Yüzünde Yazar Mı? *Batı, İslâm ve Bilim Dünyasında Kişiliği Yüzden Tanımak*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Göksu, Huriye.** (2022). *Müellifi bilinmeyen bir kıyâfet-nâme örneği: İnceleme-metin*, Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, Eskişehir.
- Gölpınarlı, Abdülhak.** *Tasavvufî Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İnkılâp Yayınları, İstanbul 2004.
- Gülhan, A.** (2009). *Beden Kitabı*. E. Gürsoy-Naskali, A. Koç (Ed.), Müellifi Bilinmeyen Bir Kıyâfet-nâme'ye Göre Karakter Tahlili (s. 39-60), Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Gündüzöz, Güldane.** (2007). *İslâm Kültüründe Siyâset-nâmeler*, Abdülhamîd el-Kâtib, Doğunun Hükümdarı, Lacivert Yayıncılık, İstanbul.
- Güneş, Kadir.** (2009). *Arapça-Türkçe Sözlük*, Ravza Yayınları, İstanbul.
- Güneş, Bahadır.** (2015). “Arapçadan Türkçeye Tercüme Edilen Bir Kıyâfet-nâme Metni Üzerine”, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, X/8, s. 1259-1274.
- Güzel, Abdurrahman.** (2006). *Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Gürbüz, Mehmet.** (2016). “*Talîk-zâde Mehmed Subhî Firâset-nâme*”, *Grafiker Yayınları*, Ankara.
- Halid El-Anberî.** (2003). *Kur’ân ve Sünnet Işığında Rüya Hakikati ve Tabiri*, çev: M. Beşir Eryarsoy, Guraba Yayınları, İstanbul.

- Harris Bill.** (1976). *Yüzünüze Anlamı*, Seçme Kitaplar Yayınları, İstanbul.
- Hocazâde Muhammed Râsim Hikmet.** “*Hâb-nâme-i Râsim Hikmet*” İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü T 06739.
- _____ *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye Şerhi*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, NEKTY01591.
- _____ *Usul-ü Fenn-i Harb-i Bahri*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, NEKTY04190.
- _____ *Hocazâde Muhammed Râsim, Kâşifü'l-Te'vilât*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, NEKTY02008.
- _____ *Hocazâde Muhammed Râsim, Şerh-i Müntehebât-ı Mesnevî*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, NEKTY01605.
- _____ *Hocazâde Muhammed Râsim, Tuhfetü'l-Âşıkîn ve Hediyetü'l-Ma'sûkîn*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, NEKTY01621.
- _____ *Hocazâde Muhammed Râsim, Zübdetü't-Tarika*, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi no: 858.
- Fahreddin İskender.** (1933). *Fizyonomi İlmi Sîmâ*, Tefeyyüz Kitaphanesi, İstanbul.
- Fazhoğlu, Şükran.** *İbnü'l-Ekfânî'nin Düşüncesinde Ahlâk Siyaset ve Firâset*, Yazar: Kolektif, Klasik Yayınları.
- İbn Haldûn.** (2004). *Mukaddime*, çev: Halil Kendir, Yeni Şafak Yayınları, İstanbul.
- Izutsu, Toshihiko.** (1997). *İbn Arabî'nin Fusûs'undaki Anahtar Kavramlar*, çev: Ahmet Yüksel Özömr, Kaknüs Yayınları, Üsküdar.
- İbn Manzûr.** (1990). Ebü'l- Fazl Cemâleddin Muhammed b. Mükrim el- İfrîkî el-Mısırî (v. 711/1311), “*Firâset*”, *Lisânül- Arab*, Beyrut: Dârü'l-Fikr.
- İnal, İbnü'l Emin Mahmud Kemal.** (2000). *Son Asır Türk Şâirleri*, Haz. M. Kayahan Özgül, AKMB Yay., C.II. Ankara.
- Kafadar, Cemal.** (2001). *Osmanlı Siyasal Düşüncesinin Kaynakları Üzerine Gözlemler, Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası, Tanzimat ve Meşrutiyet'in Birikimi*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Kam, Ömer Ferit.** (1994). *Vahdet-i Vücut*, Sadeleştiren: Ethem Cebecioğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara.
- _____ (2008). *Divan Şiirinin Dünyasına Giriş*, Birleşik Yayınları, Ankara.
- Kanar, Mehmet.** (1998). *Büyük Farsça Türkçe Sözlük*, Birim Yayınları, İstanbul.
- _____ (2005). *Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Derin Yayınları, Ankara.
- _____ (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul.
- Kaplan, Mahmut.** (2009), “*Kıyâfet-nâme*”, *Beden Kitabı*, (edit. Emine Gürsoy Naskali-Aylin Koç), Kitabevi Yayınları, s. 85-107.
- Kara, Osman.** (2012). “Kur’ân’a Göre İnsan Şahsiyetine Etki Eden Faktörler”, *Sakarya, S.Ü.İ.F.D.*, C. XIV, 1-24.

- Kartal, Ahmet.** (1998). “Şeyh Baba Yûsuf (?-öl. H. 918, İstanbul)’un Kıyâfet-nâmesi”, *Akademik Bakış*, sy. 4, s. 55-58.
- _____ (2014). *Doğu’nun Uzun Hikâyesi: Türk Edebiyatında Mesnevî*, Doğu Kütüphanesi, s. 295, İstanbul.
- Kaska Çetin.** (2002). İdrîs-i Bitlisî’nin, Farsça Kıyâfet-nâmesi, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* [ESTAD] C. 5, S. 1, ss. 83-106
- Kavruk, Hasan.** (1998). *Eski Türk Edebiyatında Mensûr Hikâyeler*, MEB Yayınları, Ankara.
- Kaya, Elif.** (2017). “Kıyâfet-nâme-i Ekâlîm-i Seb’a ve Hayavân”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.53, s. 444-459.
- Kayaokay, İlyas.** (2018). “Nev’î-zâde Atâî’nin Sohbetü’l-Ebkâr Mesnevisinde Yer Alan Kıyâfet-nâme Üzerine” *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*. 18 53-64.
- Kechichian, J. Albert vd.** (2009). *Âdil Hükümdar*, Çev: Barış Doğru, Kırmızı Kedi Yayınları, İstanbul.
- Kılavuz, Ulvi Murat .** (2022). *Kelile ve Dimne*, İz Yayıncılık, İstanbul.
- Kılıç, Mahmud Erol.** İbnü’l-Arabî, Muhyiddin mad. DİA, TDV Yayınları, İstanbul.
- _____ (2009). *Sûfi ve Şiir*, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Kırbıyık, Mehmet.** (2009). “Kıyâfet-nâme-i Cedîde Hakkında”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 39, s. 793-813, Erzurum.
- Kızıltuğ, Recai.** (2012). Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretlerinin Kıyâfet-nâmesinde Hayvani Sıfatlar, Erzurum, Bütün Yönleriyle Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri Sempozyumu (16-18 Kasım 2011 Erzurum) Bildiriler, 499-08.
- Koca, Emine; Koç, Fatma.** (2014). “Kıyâfet-nâmeler ve Ralamb’ın Kıyâfet Albümü’ndeki 17. Yüzyıl Osmanlı Toplumunu Giysi Özelliklerinin İncelenmesi”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/11, Fall 2014, p. 371-394, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7557>, Ankara.
- Koç, Turan.** (2016.) *Zamanın Gözleri, Sanat-Dil-Hakikat*, İz Yayınları, İstanbul.
- Komisyon.** (1998). *Türkçe Sözlük*, C. 2, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Konuk, A. Avni.** (2006). *Mesnevî-i Şerîf Şerhi*, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- _____ (2002). *Fusûsu’l-Hikem Tercüme ve Şerhi*, Haz. Mustafa Tahralı-Selçuk Eraydın, I, İst. 2005; III, İst. 2000; IV, İstanbul.
- Köksal, Mustafa Âsım.** (1993). *Peygamberler Tarihi*, Ahıska Yayınevi, Ankara.
- Köse, Hızır Murat.** (2009). “İslâm Siyâset Düşüncesini Yeniden Okumak”, *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, C. XIV, S. 27, s. 1-19.
- Kreshmer Ernest.** (1949). *Beden Yapısı ve Karakter*, Çev: Dr. Mümtaz Turhan, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul.

- Kur’ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli.** (1997) (Haz: Hayrettin Karaman, Ali Özek, İbrahim Kâfi Dönmez, Mustafa Çağrı, Sadrettin Gümüş, Ali Turgut), Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Kuşeyri.** (1991). *Kuşeyrî Risalesi*, Haz. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Kut, Günay.** (1997) “Hint Edebiyatından Türk Hikâyelerine”, *Türklük Araştırmaları Dergisi* (Mehmet Akalın Armağanı), sy. 8, s. 357-77, İstanbul.
- Kültürel, Zuhâl – Koç, Aylin.** (2011). “Bir Kürek Kemîği Falı Metni: Risale-i İlm-i Keft”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul.
- Lavater, J. C.** (1866), *Physiognomy; or The Corresponding Analogy Between The Conformation of The Features And The Ruling Passions of The Mind: Being A Complete Epitome of The Original Work of J. C. Lavater*, London: William Tegg.
- _____ (1775-1778), *Physiognomische Fragmente zur Beförderung der Menschenkenntnis und Menschenliebe*, Leipzig: Winterhur.
- Levend, Ağâh Sırrı.** (2007). *Divan Edebiyatı–Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- _____ (1963) “Ümmet Çağında Ahlâk Kitaplarımız”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten*, Ankara (1963’ten ayrışması), s. 89-115.
- _____ (1998). *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara.
- Maden, Sedat.** (2017). “Türk Edebiyatında Kıyâfet İlmi ve Kıyâfet-nâmeler”, *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1, s.s. 11-22.
- Macdonald, D. B.** (1988). “Fîrâset”, İA, IV, Milli Eğitim Basımevi, s. 640, İstanbul.
- _____ (1977). “Kıyâfet”, *İslâm Ansiklopedisi*, C. 6, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, s. 775-776. İstanbul.
- Mehmed Süreyya.** (1996). *Sicill-i Osmanî*, (Haz: Nuri Akbayan, Seyit Ali Kahraman), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Mengi, Mine.** (1977). Kıyâfet-nâmeler üzerine, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 25, 299-309.
- _____ (2002). “Kıyâfet-nâme” Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 25, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., s. 513-514. Ankara.
- İbn-i Fîrûz.** (2012). *Gurretü’l-Beyzâ (Adâletin Aydınlığında)* hazırlayan: Mücahit Kaçar, Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- Okuyucu, Cihan.** (2006). *Divan Edebiyatı Estetiği*, LM Yayınları, İstanbul.
- Onay, Ahmet Talât.** (2007). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü* (Haz: Cemal Kurnaz), Birleşik Yayınları, Ankara.
- Oruç, Gökçe.** (2018). *İstanbul’dan Paris’e: Hüseyin İstanbullu’ye Atfedilen Bir Kıyâfet-nâme*, Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ortaylı, İlber.** (2004). *Gelenekten Geleceğe*, Ufuk Kitapları, İstanbul.

- Pala, İskender.** (2000). “*Nasîhât-nâme*”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 32, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 409-410,
- _____ (2002). *Kıyâfet Maddesi*, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C. 5, Dergâh Yay., İstanbul.
- Özcan, Abdülkadir.** “Osmanlı Siyâset-nâmelerinde Reaya Hukuku” Türklerde İnsani Değerler ve İnsan Hakları: Osmanlı İmparatorluğu Dönemi: II. Kitap, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, İstanbul yyy.
- Özen, Şükrü.** (2005). “Osmanlı Döneminde Fetva Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C: III, sayı: 5 [Türk Hukuk Tarihi Sayısı], İstanbul.
- Özgür, Önder.** (2014). Yönetimde Adâlet ve Saadet Bir Nasîhât-nâme Geleneği Olarak Siyâset-nâme, Lotus Yay., Ankara.
- Özkat, Mustafa.** (2011) “Münîrî’nin Manzum Siyer-i Nebî’si C. IV-V (İnceleme-Metin),” Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Özkırmı, Atilla.** “Kıyâfet-nâme” Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Cem Yayınları.
- Özmen, Abdulsamet.** (2019). Hocazâde Muhammed Râsim Hikmet Tarafından Kaleme Alınan Kıyâfet-nâme Üzerine Bir Değerlendirme, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 23, s. 775-806, İstanbul.
- Öztoprak, Nihat.** (2010) Divan Şiirinde Giyim Kuşam Üzerine Bir Deneme, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 4, s. 103-154, İstanbul.
- Öztürk, Cemal.** (2006). Ceza Muhakemesinde İz Bilimi, Seçkin Yay., Ankara.
- Pakalın, Mehmed Zeki.** (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* 1-3, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Patarkalashvili, Ana.** (2019). “*Kitâb-ı Kıyâfet-nâme*”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ragıp El-İsfahani.** (2012). *Müfredat Kur’ân Kavramları Sözlüğü*, Pınar Yayınları, İstanbul.
- Saraç, M. Yekta.** (2014). *Klasik Edebiyat Bilgisi: Belagat, Gökkuşbu* Yayınları, İstanbul.
- Sarıççek, Ramazan.** (2021). *Risâle-i Kıyâset-i Firâset /İlm-i Firâset*, Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- Seccadi, Seyyid Cafer.** (2007). Çev: Hakkı Uygur. *Ferheng-i Istılahat ve Tabirat-i İrfânî (Tasavvuf ve İrfan Terimleri Sözlüğü)*, Ensar Neşriyat, İstanbul.
- Severcan, Şefaettin.** (2017). *Hüküm Sahiplerinin İzleyecekleri Yol*, Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- Seyyid Lokman Çelebi.** (2016) *Kıyâfetü'l-İnsâniyye Fî Şemâil-i'Osmâniyye, Padişahlar ve Fizyonomi.* çev: Hüseyin Alpsoy, Yazıgen Yayıncılık, İstanbul.
- Söğüt, Engin.** (2007). *İsmail Hakkı Bursevi'nin Kenz-i Mahfî Risalesi Muhteva ve Tahlil*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Bilim Dalı, İstanbul.
- Sümbüllü, Yûsuf Ziya.** (2009) Kef-nâme Türü ve Yazma Bir Kef-nâme Risâlesi Üzerine Değerlendirme, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 2, S.6, s. 575-585.

- Şeker, Züleyha.** (2009). “*Hocazâde Muhammed Râsim Efendi'nin Kâşifü'l-Te'vilât İsimli Eserinin Transkripsiyonu ve İncelenmesi*”, (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), İstanbul.
- Şemseddîn Sâmî.** (1998). *Kâmûs-ı Türkî*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Şener, Mehmet.** (1997) “Neşep” Maddesi, İslâm'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, İstanbul.
- Şenocak, Ahmet.** (2017). “İbn-i Arabî’de Firâset İlmi” *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 11/3: 51-61.
- Şeyh Abdülaziz Çavuş.** (2015). *İslam ve Siyaset* (Hz. Ali’nin Bir Emir-nâmesi) hazırlayan: İlknur Kirenci, Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- Şimşek, Selami.** (2017). *Tasavvuf Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Litera Yayınları, İstanbul.
- Şimşek, Sevim.** (2019). İslam Kaynaklarına Göre Fizyonomi ve Eğitim İlişkisi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s. 7, Bursa.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi.** (1997). *19’uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitabevi, İstanbul.
- Tatçı, Mustafa.** (1997). *Edebiyattan İçeri*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Tayşi, Mehmet Serhan.** (1979). “*Kıyâfet İlmi ve Seyyid Lokman Çelebi'nin Kıyâfet-nâmesi*”, İslâm Medeniyeti, S.4/2, s.s. 91-112.
- Tolasa, Harun.** (1982). “Divan Şairlerinin Kendi Şiirleri Üzerine Düşünce ve Değerlendirmeleri”, *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, İzmir 15-46.
- Tosun, Necip.** (2014). *Doğu'nun Hikâye Kuramı*, Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- Tökel, Dursun Ali.** (2000). *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar (Şahıslar Mitolojisi)*, Akçağ Yay., Ankara.
- Turhan, Mümtaz.** (1941). *Yüz İfadelerinin Tefsiri Hakkında Tecrübi Bir Tetkik*, İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul.
- Türk Dil Kurumu.** (2004). *Bölge ağızlarında atasözleri ve deyimler sözlüğü*. C. I-II, TDK Yayınları, Ankara
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi.** (1979). “Kıyâfet-nâme”, C.III, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Türk, Gökhan.** (2007). *Anadolu Sahasına Ait Bir Kıyâfet-nâme Örneği Üzerine İnceleme*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Türkdoğan, Melike Gökcan.** (2014). “İlm-i Kıyâfet ve Firâset Bağlamında Mustafa Bin Evrenos’un “Hâzâ Kitab-ı Firâset-nâme ve Kıyâfet-nâme”si, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C: VII, S: 34, s. 172-195,
- Uludağ, Süleyman.** (1996). “Firâset”, DİA, XIII, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 116-117, İstanbul.

- _____ . (1991). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul .
- Uyaniker, Nursel.** (2021). “*Müstensihi Bilinmeyen Bir Kıyâfet-nâme’de “Süretten Sirete Gidiş’in Kültürel Kimlik Açısından İncelenmesi”* İçinde Sosyal Bilimler Işığında Doğa, İnsan, Toplum ve Kültür, Mustafa Aça ve Mehmet Ali Yolcu, 29-43, Paradigma Akademi, Çanakkale.
- Vicir, Gülden.** (2022). “Didaktik Bir Tür Olarak Tanzimat Edebiyatında Fabl”, Dokuz Eylül Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Programı, Doktora Tezi, İzmir.
- Vural, Ahmet.** (2016). “*Hocazâde Muhammed Râsim Efendi Zübdetü’t-Tarika Tahkik ve Tahlili*”, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane.
- Yardım, Ali.** (1978). “Hilye-i Saâdet: Peygamber Efendimizin Yaradılış Güzellikleri”, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, yıl: 7, sy. 4, s. 12-25.
- Yaren, Tahir.** (1990). “İbn-i Sînâ’da Delil, Alâmet ve Firâset Kelimeleri Üzerine Bir Açıklama”, Uluslararası İbn Türk, Hârezmî, Fârâbî, Beyrûnî ve İbn Sînâ Sempozyumu Bildirileri (Ankara, 9-12 Eylül 1985), Ankara, s. 235-242.
- Yaylı, Goncagül** (2019). *Bedr-i Dilşâd’ın Murad-nâmesi: İnceleme ve söz dizini* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Artvin Çoruh Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Artvin.
- Yerdelen, Cevat.** (1988). “*Türk Edebiyatındaki Kıyâfet-nâmeler ve Niğdeli Visâlî’nin Vesiletü’l-irfan Adlı Kıyâfet-nâmesi*”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Erzurum.
- Yıldırım, Nimet.** (2008). *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Yılmaz, Ayşe.** (2012). “Kıyâfet İlmiyle Oluşturulan Eserler ve Bu Eserlerden Seçilmiş Örnekler”, *C.B.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 10, S. 1, s.s. 129-139.
- Yılmaz, Mehmet.** (2008). *Kültürümüzde Arapça ve Farsça Asıllı Vecizeler Sözlüğü*, Sütûn Yayınları, İstanbul.
- Yüksel, Süheyla.** ‘Yeni Osmanlı’ Mehmet Ayetullah Bey’in Bilinmeyen İki Eseri: Tarih-i Tabii Tercümesi ve Kıyâfet-nâme, Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 46(1), 167-175.
- Zavotçu, Gencay.** (2007). *Türk Edebiyatında Hâb-nâme ve Ömer Fu’âdi’nin Hâbiyye Risâlesi*, Hazret-i Pîr Şeyh Şa’bân-ı Velî Vakfı Yayınları, Kocaeli.
- _____. (2006). *Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü*, Aydın Kitabevi, Ankara.

Dizin

A
‘Abdullâh 157, 183
‘Abdülkâdir-i Geylânî 183
‘Abdü’r-rezzâk 173, 174
Âdem 121, 122, 123, 128, 137, 138, 144, 145, 154, 187, 196, 231
Ahmed 229, 233, 265, 266
Ahmed b. Hanbel 146, 227
‘Alî Sînâ 134
‘Aliyyü’l-Murtażâ 201
Allâh 116, 177, 207, 219
‘Ammâr bin Yâsir 158
Anadolu 103, 297, 301
‘Ankebût 15, 37, 72, 73, 89, 92, 103, 116, 117, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126
Anşakya 211
Âşaf 132, 136, 224, 262, 264
‘Askalânî 225
Avrupa 29, 103
B
Bârî Te’âlâ 176, 177, 178
Başra 167
Batlamyüs 135
Bâyezîd 175, 179, 180, 183
Belh 80
Bilâl 179
Buhârî 152, 188, 189, 190, 225, 235
C
Cabirsa 194
Cablika 194

Celîl 181
Cemşîd 198
Cemşîd ü Efser-i Kayşer 198
Cenâb-ı Feyyâz 71, 122, 150, 151, 159, 162
Cenâb-ı Hâk 78, 81, 90, 117, 123, 149, 151, 158, 160, 162, 165, 166, 169, 170, 176, 178, 181, 184, 189, 195, 198, 201, 204, 218, 226, 230, 232, 235, 240, 241, 242, 243
Cenâb-ı Perverdigâr 16, 92, 139, 150
Cenâb-ı Zât-ı Celle 24, 129, 204
Cibrîl-i Emîn 149, 249

D
Dâvûd bin ‘Alî 236
Dâvûd-i Kayşerî 152

E
Ebübekir İskâf 187
Ebübekr-i İskâf 187
Ebü Dâvûd 187, 190, 229, 235
Ebü Hüreyre 157, 199, 229
Ebu’l- Mulûk 158
Ebü Yezîd 179
Ebü Zer 150
Eflâtûniyye 193
Emîn 149, 163
Enes bin Mâlik 139, 152
Erzurum 4
Eyyüb 258

F
Fir’avn 147, 247

G

Ğazzâlî 152, 203, 233
Gülşenî 220

H

Hâcî Manşûr 148
Hâkîm 103
Hâkim-i Nîşâbü'rî 189
Hâlid el-Cündî 189
Hasan-ı Başrî 184
Hâzret-i Âdem 122
Hâzret-i Cibrîl 192
Hâzret-i Enes 189
Hâzret-i Hâkî 24, 129, 213
Hâzret-i Hâlîl 237
Hâzret-i 'Abbâs 188
Hâzret-i 'Â'îşe 152
Hâzret-i 'Alî 156, 157, 158, 160, 211, 249
Hâzret-i 'Ammâr 158
Hâzret-i 'İsâ 190, 191, 192
Hâzret-i 'Osman 12, 120, 157, 158
Hâzret-i Muhammedü'l-emîn 130
Hâzret-i Mu'âviye 158
Hâzret-i Mûsâ 81, 82, 88, 90, 150, 151, 156, 172, 203, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 237, 238, 247, 251
Hâzret-i Sa'd 192
Hâzret-i Şeyh Nuşûş 166
Hâzret-i Şeyhü'l-Ekber 173
Hâzret-i Şeyhü'l-İslâm 133
Hâzret-i Yûsuf 200
Hızır 82, 173, 203, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 247
Hîm 140, 258
Hindistân 87, 135
Hüdâvendî 154
Hüdâvendigâr 199
Hüdâhüd-i Belkîs 138
Hümâ 81, 82, 83, 196, 197, 198, 200, 201, 202, 203, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 240, 241, 243, 249, 251, 262

I-İ

'Irâk 128, 236
'İsâ bin Meryem 189
İblîs 245, 246, 247
İbn-i Zekerîyyâ 134

İbn-i A'lem 87, 135
İbn-i Haldûn 23, 42, 83, 87
İbn-i Haldûn 132, 260
İbn-i 'Abbâs 157, 194, 223
İbn-i 'Ömer 133, 157, 203, 223
İbn-i Mâce 187, 190, 235
İbn-i Melik 152
İbn-i Râvendî 160
İbn-i Şâh 146
İbn-i Tefvîk 247
İbn-i Teymiyye 167, 168
İbnü'l-Hümâm 247
İbnü'l-Kayyum 230
İbrâhîm 127, 138, 237, 249
İmâm A'zam 236
İmâm Faḥreddîn-i Râzî 171
İmâm-ı A'zam 122, 185
İmâm-ı Birgîvî 195
İmâm-ı Mâlik 233
İmâm-ı Râzî 167
İmâm-ı Şâfi'î 133
İmâm Kâşânî 238
İmâm Kuşeyrî 215
İmâm Mâlik bin Enes 187
İmâm Süyûtî 230
İmâm Şâfi'î 122
İmâm Şa'rânî 152
İran 24, 26, 85
İskender 20, 25, 35, 41, 74, 131, 148, 193, 260, 262, 297, 300
İskender-i Zü'l-karneyn 193

K

Ka'be 154, 155, 219, 235, 243
Ken'an 200
Kur'an 80, 123, 134, 169, 173, 181, 183, 184, 188, 194, 230, 234, 236

M

Mahlûs 135
Maḥmûd 79, 161
Manşûr 180
Mehdî 74, 88, 131, 188, 189, 192, 193, 267
Mervân 260
Mescidü'l-Akşâ 239
Mevlânâ 153, 203
Mevlânâ Celâleddîn-i Devvânî 153
Mısır 247
Mollâ 'Alî 195
Monlâ Câmî 81, 152, 199, 220

Monlâ Celâleddîn-i Rûmî 158
Muḥammed 57, 58, 59, 61, 82, 138, 144, 149, 162, 169, 186, 187, 188, 189, 214, 224, 234, 236, 238, 239, 247, 250, 251
Muḥammed bin Hâlid 189
Muḥarrem 228
Muḥîl 77, 149, 150, 151
Muḥyiddîn 172, 175
Mu'âviye 157, 158, 159, 223
Muḳâtele 138
Müslîm 152, 190

N

Naḍile 191
Nâfi' 203
Naḳşibendî 182
Nâşîh 149, 150
Naşir-i Tûsî 135
Necm Dâye 133
Necme'd-dîn-i Dâye 236
Nemrûd 237
Nûh 168, 169, 258
Nu'mân bin Şâbit 184
Nûşîrevân 128

O-Ö

'Osman bin 'Affân 12, 120
'Ömer bin el-Hattâb 167, 182, 248
'Ömer bin eş-Şerîd 226
'Ömertü'l-Farûk 192

R

Rabbü'l-'âlemin 170
Râsim 52, 61, 94, 103, 267, 268
Ravza 231
Receb 224, 228
Resûl 13, 71, 72, 120, 122, 124, 130, 149, 157, 188, 202, 203, 211, 241, 251
Resûl-i Ekrem 71, 122, 124, 149, 188, 241
Resûllullâh 171

Rıdvan 196

S-Ş

Sa'adeddin Teftâzânî 171
Sa'd bin Ebi Vakḳâş 190
Sâriye 182, 248
Sâriyete'l-Cebel 182, 183, 248
Selîm 86, 176
Semerkandî 152
Seyyid şerîf 178
Şıffîn 88, 157
Sultân Selîm 86, 176
Süleymân 132, 137, 138, 249, 265
Şeyh 'Ubeydullâh 139
Şeyhü'l-Ekber 122, 154, 158, 172, 173, 176, 183, 188, 192, 194, 195, 213
Şiblî 215

T

Tâvus 16, 75, 76, 92, 136, 137, 138, 139, 140, 142, 145, 151, 155, 157, 159, 160, 164, 165, 166, 167, 168, 176, 179, 180, 181, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 192, 194
Tevrât 206
Tirmizî 187, 235

V

Vâbî ḥazretleri 211

Y

Ya'kûb 200
Yemen 13, 75, 139, 174, 196
Yûsuf 231, 233, 269

Z

Zi'l-hicce 228
Zi'l-ka'de 228
Züleyhâ 200

“**dün**” den öğrendiklerinle
“**bugün**” ü yaşamak
“**yarın**” ları aydınlatır .

HÂB-NÂME-İ RÂSİM HİKMET

TİPKİBASIM

“**dün**” den öğrendiklerinle
“**bugün**” ü yaşamak
“**yarın**” ları aydınlatır .

عظیم ابتدای انسانان فراست
کامله نشسته بر سرس بختان حق انسانان بر فراست و درایت باطن
بیرون شدند که حیوانانند فرد واحد بود کاموفق و اما مشددر و اولسه
کرکدور عکسوت ابتدای نذر اول فراست بر وجه مفضل بیان الیه
طبع سلیله موافقت بدرسه تسلیم یدلم حکیم ابتدای اولافراست
الکی قسم در بری ظاهر و بری باطنیدر که اشفاقا فراسه المؤمن
فانظر بنور الله حدیث شریفی جامع در قسم اول که علم قیافتی
بیکه توقف بدر قواعدا علم قیافتند ندر که لواحق خلقا باجاس
اسلیله لرینی بیان ویل در کردن فرق و تمیز ایلان بچون خط و جهه
بر دلایل قوی تعبیر ایشمارد و خط و جد دیو تعبیر ایشمار کلهای ال
اوتره سنده اوسط طودا غنه و ارجیه قدر استقامت اوزره

انسان بچون برنجی حیوانان کوزلری کوچیک و در می اولور در بیان
احکام الف قادیر برور نکیر و هو و هو سه بغایت حریص و لمغه
دلالت ایدر و بوزن نشانه کلهای کوچیک اولور سه قورق قلغه دلالت
ایدر و بیورری اولور سه طارغین مزاجه دلالت ایدر در بیان حکم
دهان طودا قورغینله قایلین اولور سه ذوق و صفایه و دلمانا بغمی
طبیعه دلالت ایدر الت طودا قواست طودا قورق طشقیق اولور سه
ساده ال اولیه دلالت ایدر و اغز بک قبالی ولورق طودا قورق کوزی
دخی کوزی ماسی سبی و چاشنیغه نظام و انتظامه میله دلالت ایدر
و اغز بک بوزنک ادا سنده اولان فاصله نلک زیاده لک و ورستی بزرگ
صوتی ملاحظه اتمام و اصحابه بزرگ اولان مغمه دلالت ایدر
در بیان حکم ذوق ایرویه چمنش اولان چک دلمانا طبیعه قوت
و متانتی میله اولور اگر سوزجه اولور سه حبله کالانی میله اولور
کر چک نلک هیئت سوزیا اولور سه عقل و جوان مرد که دلالت ایدر
و بیعتی اولور سه صوت مزاجه دلالت ایدر اگر کمه و زو طو نقوت
اولور بیعتی یعنی چک التی اولور سه اهل و ناموس ایلان اولور
ذوق و صفایه و نشره مبتدا اولد بغنه علامتدر و کوجان اولور سه
اریاب ناموس و اصحابان اولور و در می حکم سندر ینا قورانی و طو نقوت
حسنة ید دلالت ایدر در بیان حکم سندر ینا قورانی و طو نقوت
اولور سه حلقه فضا نیت می غالب اولور اوچ کوشه لی ببر

بر خط ثاقو و مرض و لنه رق کرک لهجه به و کرک بو خط مغر و صه
دقتا و لنسه خط مذکورک استقامت نه و یا خود کیر و بر و یا با بر
اغز بک بر دلیل واضح و در کیر بونکله عاکله اولور خط مذکور آوزر
اهالی سنده غایت استقامت و وزه در و انا طو لاهالی سندنک بزره
اقد طر فیصل ایدر و وز بخره و بک چوق ارقیه میل یدر اول طو لاهالی
مستقیم اولور سه عقل و فراستک زیاده لک دلالت ایدر اغز بک دخی
غیاوت دلالت ایدر در بیان حکم اولور سه لک و در و وز اولور سه
بر قوس باره شکلده اولور سه لطافت و حلیتی و کزنا قید سزلت
و غیر تیرنک دلالت ایدر و مخلوط چیز فیصل بولور سه خلیان زهغه دلالت
ایدر عمو شکلده یوزی طو غری خط بولور سه کالانقله دلالت ایدر
در بیان حکم برورق قشلاک انچه اولسی بلی طبیعه دلالت ایدر
کر قاشلر قوس باره و لوبیده و زو اولور سه سرد طبیعه دلالت
ایدر کر بر طرفه و زو و کر طرفه کزی اولور سه غیرتی اولور و کز
قاشلرک فیصلی سرد و نخله مسر اولور سه استعداد دلالت ایدر
قایلین و صیق اولور سه محاکمه ده برستی و نلک بغنه دلالت ایدر
در بیان حکم چشم کوز سیاه اولور سه قوت طبع و بیلله مایل
اولور سه کزنا طارغین مزاج و بلی ایدر و صغیر اولور سه عبارتی
و فضا نشاند و کیر اولور سه حلیت و غیر خواصی مشهور
دخی که زوری بولان اولان بچون و چیلان مث لی حیوانان بولور

Hocâzâde Muhammed Râsim Hikmet'in (öl.1899) Türkçe kaleme aldığı, birçok tür ve farklı konuları ihtiva eden *Hâb-nâme-i Râsim Hikmet*, edebiyatımızda keşkül ya da kırkambar türü eserlere örnek verilebilir. İslami ilimler başta olmak üzere rüya, cıfr, kıyâfet gibi ana başlıklarla, alt başlıklarda ise âyet, hadîs, Arapça ve Farsça ibarelerle, hikâye, şiir eşliğinde (rızk, kader, kaza, ölüm, keramet, fetvalar, evlilik, boşanma) gibi birçok mesele yer yer dağınık, genel olarak derli toplu bir şekilde anlatılmıştır.

Bu bağlamda dini ve tasavvufî bir eser olan Hocâzâde Muhammed Râsim Hikmet'in *Hâb-nâme'sini*, dünya ve ahiret saâdetine ulaştıracak temel ilke ve prensiplerle dolu bir nasihât-nâme kitabı olarak değerlendirmek mümkündür. Eserin bütününe hâkim olan nasihat, hikmet ve ahlâk konuları genel olarak soru-cevap eşliğinde, bazen de tembih ve telkinler aracılığıyla direkt verilmektedir. Müellif vermek istediği nasihat ve mesajları darb-ı meseller ve şiirlerle, âyet-i kerîmeler ve hadîslerden alıntılarla pekiştirmiş; yeri geldikçe peygamber kıssaları ve âdil padişah hikâyeleriyle desteklemiştir. Esere, bu yönüyle zengin bir kültür hazinesidir diyebiliriz.

Söz konusu eser sadece edebiyat araştırmaları için değil, zengin dil ve anlatım hususiyetleri bakımından dil araştırmacıları içinde yararlı olacaktır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6063-93-8
9 786256 063938

اولورسه

چقودلق بولورسه شيهه سز حسود و قز قاچ اولغه دلالت ايدير
وينا قز قاچ اولورسه طبيعتك قبالغه دلالت ايدير در بيان احكام
كيسوان صاجلك قصه وسياه وسرد وقورجق اولسي عدم موزر
دلالت ايدير صاجلك ريك ايله قاشلرك ريك بشقه يشقه يعني باش
صاجلي سياه ويوزده اولان صاجلصاري ويا خود عكس اولور
كيسيه اعتاد وامينتيا تامك دلالت ايدير در بيان احكام كردن
اوزون اولان كوز نايسته كوجنده يواش واغز طبيعتي و قالين وقصه
اولورسه سرد طبيعتي واكرچه طير كركي كويونورسه سز اولغه
دلالت ايدير در بيان احكام طائفه نسوان طائفه نسا ده كوزك
سياه اولغلق قز جرك ضيق وعقنه دلالت ايدير وبورنك كويونورسه
چكده علك وورمه دلالت ايدير وينا قزك قبالغ قز جرك قبالغه
دلالت ايدير اغزل صغيره اولسي قز جرك ضيق اولسيه دلالت ايدير
وسعتي كوشلركه دلالت ايدير چك نك صغير اولسيه قز جرك قبالغه
اولوب ناكته دلالت ايدير غايته مقبولدر وكفك طائر اولسيه
حرا اولده غايته صعوبت چكده دلالت ايدير طير قز نك اولوب
ساده قوروا اولورسه غايته ناشو لكته دلالت ايدير كوزا نك اولور
اولوبده بياضي اولور قز حلاله مملودخي كان ندياه حفا ن قيلدن
اولورسه نافر سنك ايا نكلنده اولوب چقورن برينور قذر شيلك
احاله سنه دلالت و قاشلرنده قز بوزج اولوب باخصور قيليل

برنجي شكل قيافتي رشمي ركه بيان اولور

اولورسه مسكين علته دوجا اولمسه دلالت ايدير كرك ذكور ده
وكرك انا نده كرت خال سوداي مزاج وجون دلالت ايدير قز بر اولمسه
ايسته بوزلر جمعا كون كرچا كيك شكار ركه بوزج اتي كويونور
اولور

بوچهره قيافتنه طوغرلق و صاف درونلق مالم اولور
چكده بطور ده اذجي سوبو وكوجك اولسي اول كيسه ده
صداقت اولديغنه واغز ياري نك ايريلغي خلاي حميده
يعني كوزل خويلرك بولنا مسنه وبومشلو بك قبال اولان
طودا قز حرص وطمعكار لغه والماصل بوزورنه قز
ايدن علامتلك قيافت نامه سي حيله باز وبلاغي
وحرصه مايل براختيا ادم صورته و طبيعتده
اولان كمال درجه منات و ثبات بياغي
عناد درجه سنه واصل ولد يغنه دلالت
ايدير وبوطور آدمك روشن ومسلكي
متبصرانه و لغرد يواختيا ط
اوزره اغر سوسو يلسر زيار
بو كيكسه ده اولان امينتسر لك
درجه نهك يسته درجه